

กำหนดการสอบดุขฎีนิพนธ์

หลักสูตรปรัชญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม

เรื่อง : การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ : ศึกษากรณีการแทรกแซงการกำหนดราคา
โดยรัฐ

ผู้สอบ	กรรมการสอบ	วันเวลา
นางสาวพจนา พะเนียงเวทย์	ศาสตราจารย์ ดร. สกนธ์ วรัญญูวัฒนา ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล กรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจริยะ ลิ้มปมนต์ กรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวัฒน์ จันทโชติกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร สรอรรถ กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	วันพฤหัสบดีที่ 22 พฤษภาคม 2568 ผ่านออนไลน์ Webex Meetings

หมายเหตุ : ผู้สนใจเข้าร่วมรับฟังแจ้งความประสงค์ได้ที่ Email : dja@tu.ac.th

บทคัดย่อ :

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Free Market Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่บุคคลและภาคธุรกิจสามารถแข่งขันกันขายสินค้าและบริการเพื่อทำกำไรโดยปราศจากการแทรกแซง หรือแทรกแซงเพียงเล็กน้อยจากรัฐบาล หรือหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ เพื่อปกป้องประชาชนและบริหาร เศรษฐกิจ โดยอุปสงค์และอุปทานจะเป็นตัวกำหนดราคาของสินค้าและบริการ และภาคธุรกิจมีอิสระ ในการกำหนดราคา สินค้าของตนเองตามกลไกของตลาด ในกรณีที่ภาคธุรกิจกำหนดราคาสินค้า ไม่เหมาะสม กลไกของตลาดจะทำให้ระดับราคาที่ไม่เหมาะสมกลับเข้าสู่ดุลยภาพในท้ายที่สุด เนื่องจากผู้ซื้อจะเลือกซื้อสินค้าที่คุณภาพเท่ากัน ในราคาที่ต่ำกว่า สรุปได้ว่า “ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี เป็นตัวแปรสำคัญที่กระตุ้นให้ภาคธุรกิจคิดค้นและแข่งขันเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการที่ดีที่สุด แก่ผู้บริโภค”

ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีส่วนใหญ่ เป็นประเทศที่มีรายได้สูง อาทิ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ และสิงคโปร์นโยบายเปิดเสรีทางเศรษฐกิจมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ทางธุรกิจ โดยมีทั้งการโอนกิจการของรัฐทั้งหมด หรือบางส่วนเป็นของเอกชน เพื่อให้มีความยืดหยุ่น ของตลาดแรงงาน ลดอัตราภาษีธุรกิจ จำกัดทุนในประเทศและต่างประเทศ เปิดตลาดการค้า เป็นต้น สำหรับประเทศกำลังพัฒนา นโยบายเปิดเสรีทางเศรษฐกิจมีเป้าหมายเพื่อรับทุนและการลงทุนจาก ต่างประเทศให้มากขึ้น ประเทศที่มีอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุด คือ บราซิล จีน และอินเดีย (BRICS)1 ประเทศที่มีเสรีส่วนใหญ่ เป็นประเทศที่มีรายได้สูง มีโครงสร้างนโยบายเสรีทางเศรษฐกิจ และการแข่งขันธุรกิจ โดยการส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจที่ใช้กลไกราคาในการขับเคลื่อนระบบเสรี มากที่สุด จะเห็นได้ว่าระบบเศรษฐกิจแบบเสรีผู้ประกอบการมีอิสระในการดำเนินธุรกิจและการตัดสินใจทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นการผลิต แปรรูป และจำหน่าย หรือการให้บริการต่าง ๆ โดยรัฐบาลไม่มีหน้าที่ใด ๆ นอกจากการสนับสนุนกลไกของตลาดให้ทำงานได้อย่างปกติและเข้ามาแทรกแซงน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม ตามหลักเศรษฐศาสตร์ยอมรับว่าการแทรกแซงกลไกของตลาด อาจเกิดขึ้นได้ในสภาวะที่ตลาดมีความล้มเหลว (Market Failure) อาทิ ภาวะวิกฤต หรือ ภาวะฉุกเฉิน เช่นภัยธรรมชาติ การระบาดของโรค หรือภาวะสงคราม ภาวะสินค้าขาดแคลน ภาวะตลาด เป็นต้น

ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการแข่งขันที่ไม่สมบูรณ์ มีการผูกขาด หรือการมีอำนาจเหนือตลาด โดยผู้ซื้อหรือผู้ขายมีอำนาจควบคุมราคาหรือปริมาณสินค้า ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสาร (Imperfect Information): เมื่อผู้บริโภคหรือผู้ผลิตขาดข้อมูลที่เพียงพอในการตัดสินใจ เช่น การกักตุนแล โฆษณาที่หลอกลวง ผลกระทบภายนอก (Externalities): เช่น มลพิษทางอากาศหรือทางน้ำ ที่ส่งผล กระทบต่อบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง สินค้าสาธารณะ (Public Goods) ซึ่งประชาชน ไม่สามารถจัดหาได้เองได้เพียงพอ รวมไปถึงภาวะการว่างงาน เงินเฟ้อ และความไม่สมดุลของตลาด ซึ่งเหตุดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ทำให้รัฐบาลสามารถเข้าแทรกแซงกลไกของตลาดได้

สำหรับประเทศไทยการแทรกแซงกลไกตลาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบิดเบือนราคาสินค้า หรือบริการ กลายเป็นเรื่องปกติ นับตั้งแต่เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 อันนำไปสู่ภาวะข้าวยาก หมาแพง ประเทศไทย ได้ตรากฎหมายเพื่อให้อำนาจรัฐในเข้าควบคุมราคาสินค้าได้ในขณะนั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการค้า ก่อไรเกินควร พ.ศ. 2480 โดยมีเจตนารมณ์ในการร่างกฎหมายดังกล่าว เพื่อต้องการควบคุมราคาสินค้าที่ จำเป็นต่อการดำรงชีพในเพียงบางสถานการณ์เท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ร่างกฎหมายจะมีหลักการดังกล่าว แต่ใน ท้ายที่สุดพระราชบัญญัติป้องกันการค้าก่อไรเกินควร พ.ศ. 2480 กลับถูกบัญญัติให้บังคับใช้เป็นการทั่วไป แต่ ยังคงบัญญัติให้บังคับใช้เฉพาะกับสินค้าที่ จำเป็นต่อการดำรงชีพเท่านั้น โดยกฎหมายบัญญัติว่า “สินค้าที่เห็น ว่าประชาชนจำต้องซื้อใช้สำหรับ ความเป็นอยู่โดยดี” 2 ทั้งนี้ในทางปฏิบัติการประกาศสินค้าควบคุมภายใต้ พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ไม่ได้มีเพียงสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพแต่อย่างใด รัฐบาลในขณะนั้นกลับประกาศ ให้สินค้าจำนวนมาก ทั้งที่จำเป็นและไม่จำเป็นต่อการดำรงชีพเป็นสินค้าควบคุมเพื่อให้อำนาจแก่รัฐในการ แทรกแซงกลไก ของตลาด

ต่อมาได้มีการตรากฎหมายเพิ่มเติมขึ้นอีก 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติป้องกันการค้าก่อไร เกินควร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2483 และพระราชบัญญัติป้องกันการค้าก่อไรเกินควร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2484 โดยมีมุ่งควบคุม ราคาสินค้าที่ประชาชนจำเป็นต้องซื้อในเวลาฉุกเฉิน เกิดสงคราม หรือประกาศใช้ กฎอัยการศึก เพื่อป้องกัน ผู้ขายมิให้ฉกฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้า อันจะทำให้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวาย ในบ้านเมือง เมื่อระบบการค้า ภายในประเทศมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของตลาดโลก มีผลทำให้บทบัญญัติที่กำหนดไว้ใน กฎหมายทั้ง 3 ฉบับ ไม่สามารถกำกับดูแลระบบการค้าของประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการยกเลิก กฎหมายทั้ง 3 ฉบับและตราพระราชบัญญัติป้องกันการค้าก่อไร เกินควร พ.ศ. 2490 ออกมาใช้บังคับ โดย กำหนดให้มีมาตรการป้องกันการค้าก่อไรเกินควร ซึ่งจะขยาย มาตรการให้กว้างมากขึ้น ต่อมาความ เจริญก้าวหน้าด้านการค้าของประเทศเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้มาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติป้องกันการค้าก่อไรเกินควร พ.ศ. 2490 ไม่เหมาะสม เพียงพอที่จะรักษาลิทธิประโยชน์ของ ผู้บริโภคในการป้องกันไม่ให้ราคาสินค้าสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

ประกอบกับขณะนั้นประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดที่จะควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจไม่ให้ มีการ รวมตัวกันเพื่อกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการกระทำอันเป็นการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขัน ในการ ประกอบธุรกิจ รวมถึงบทบัญญัติเรื่องการดูแลบริการต่าง ๆ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติ กำหนดราคา สินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ออกมาใช้บังคับเพื่อให้บทบัญญัติที่ครอบคลุม ถึงมาตรการต่างๆ ตามได้กล่าวมาซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวใช้บังคับจนถึง พ.ศ. 2542 โดยมีคณะกรรมการกลาง ในการดูแล ราคาสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการใช้มาตรการในการป้องกันการผูกขาดและการรวมตัวกัน กำหนดราคา สินค้ามาโดยตลอดจนถึงระหว่างปี พ.ศ. 2540 ได้เกิดปัญหาทางการค้าต่อเนื่องจากกระแส การค้าโลกที่ทะลัก เข้ามาในประเทศไทย ทำให้ระบบการค้าและบริการมีความเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงขึ้น จึงได้มีการปรับปรุง กฎหมายกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดให้มีความเหมาะสม โดยกำหนดให้ มีการแยกสาระสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าวออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การกำกับดูแลเรื่องราคาสินค้า และปริมาณสินค้า และ (2) การป้องกันการผูกขาดและการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม จึงได้มีการตรา พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าหรือ

บริการ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ขึ้นใช้บังคับแยกออกจากกันและใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐจะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าหรือบริการ พ.ศ. 2542 ออกมาใช้บังคับเพื่อคุ้มครอง ผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคาหรือบริการและกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจแล้วก็ตาม ยังพบว่ารัฐไม่สามารถกำกับดูแลได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

Keyword :

